

Γενική Ἐκκλησιαστική Ἱστορία

Καθ. Ἰωάννης Ἄντ. Παναγιωτόπουλος
Τμήμα Θεολογίας, Θεολογική Σχολή,
Ἐθνικὸ καὶ Καποδιστριακὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν

Ὁ Ἀρειανισμὸς καὶ ἡ Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (325)

Πρόσωπα τῆς ἁγίας Τριάδος: *συναϊδιότητα*
φυσική θεότητα

Ἀντιγνωστική Γραμματεία: *προβολή τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Πατρὸς ἔναντι τοῦ*
Υἱοῦ ἢ ὑποταγή τοῦ Υἱοῦ στὸν Πατέρα (subordianismus)

Δυναμικὸς Μοναρχιανισμὸς ἢ Υἱοθετισμὸς: *ἄρνηση τῆς*
φυσικῆς θεότητας τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ

Τροπικὸς Μοναρχιανισμὸς ἢ Σαβελλιανισμὸς: *ἄρνηση*
τῆς ὑποστατικῆς διακρίσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ στὴν ἁγία
Τριάδα

Ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ κριτηρίου τῆς ἐμπειρικῆς βιώσεως τοῦ περιεχομένου τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως διέκρινε χωρὶς δυσχέρειες τὴν ἑτεροδοξία καὶ ἐνεργοποιοῦσε ὑπὸ ἐξαιρετικὰ ἐπαχθεῖς συνθήκες ὁλόκληρο τὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα γιὰ τὴν ἐξουδετέρωση τῆς αἰρετικῆς ἀπειλῆς.

ἡ σημασία τοῦ ἀμφισβητούμενου στοιχείου τῆς πίστεως

Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ διδασκαλία του

Ἄρειος (πρεσβύτερος ἐνορίας Βαυκάλεως)

260: Λιβύη

Σχολή Ἀλεξανδρείας

306: Μελιτιανὸ Σχίσμα

308: Διάκονος ἀπὸ τὸν Ἀλεξανδρείας Πέτρο Α΄ (300-311)

πρὸ τοῦ 311: ἀποκόπηκε

311-313: ἐπιστροφή καὶ χειροτονία σὲ πρεσβυτέρου (Ἀλεξανδρείας Ἀχιλλᾶς, 311-313).

313: **Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος** (313-328)

318-320: ἔριδα πρεσβυτέρων Ἀλεξανδρείας (Παρ. 8, 22)

318 → 324: ἐξέλιξη θεολογίας τοῦ Ἀρείου

α) ὁ **Υἱὸς** δὲν εἶναι κατὰ φύσιν καὶ κατ' οὐσίαν ἀληθινὸς Θεός: «ἐν χρόνῳ» δημιούργημα τοῦ Θεοῦ «ἐξ οὐκ ὄντων».

β) ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι *συνάναρχος* καὶ *συναΐδιος* πρὸς τὸν Πατέρα.

γ) ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι «κτίσμα Θεοῦ τέλειον ...», καὶ τοῦ ἀναγνωρίζει *ἠθικὴ ἢ κατ' ὄνομα* θεότητα.

δ) ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἦταν «*τρεπτός*» καὶ «*ἀλλοιωτός*» κατὰ τὴ φύσιν του, ἀλλὰ κατέστη *ἀτρεπτος* καὶ *ἀναλοίωτος* «*θελήσει*» ...

ε) ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ συνδέθηκε μὲ τὴ δημιουργικὴ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ-Πατρὸς γιὰ τὴ δημιουργία τῶν πάντων δι' αὐτοῦ (καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος)

στ) ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι μιὰ μέση ὑπαρξία μεταξὺ ἀναρχοῦ Θεοῦ καὶ κόσμου.

ζ) ὁ κτιστὸς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ προσέλαβε ὡς Χριστὸς «ἐν χρόνῳ», μόνον ἀνθρώπινο σῶμα χωρὶς ψυχὴ!

Πηγές τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀρείου:

Ἀλεξανδρινή: ταύτιση Λόγου καὶ Υἱοῦ : ὑποταγή (subordinatio)

Ἀντιοχειανή: διάκριση Υἱοῦ ἀπὸ τὸν Λόγο.

σύνθεση

Ἑρμηνευτικὲς καὶ φιλοσοφικὲς προϋποθέσεις:

- **ἱστοριογραμματικὴ ἑρμηνευτικὴ**
- **ἀριστοτελικὲς κατηγορίες**

Ὁ Ρωμαϊκὸς κόσμος

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ Ἀρειανισμοῦ ...

Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος (313-328)

- *ποιμαντική διαχείριση τῆς κρίσης* : «σιωπῆ παραδοῦναι τὸ τοιοῦτον, ἵν' ἴσως ἐν τοῖς ἀποστάταις μόνοις ἀναλωθῆ τὸ κακὸν καὶ μὴ εἰς ἑτέρους τόπους διαβὰν ρυπώση τινῶν ἀκεραίων τὰς ἀκοάς» (Σωκράτης, Ἐκκλ. Ἱστορία 1, 6).
- «**Τόμος**» καθάρσεως τοῦ Ἀρείου VS **σύνοδοι Βιθυνίας καὶ Παλαιστίνης.**
- Ἀκολούθησαν τὸν Ἀρειο μικρὴ ομάδα κληρικῶν καὶ 700 παρθενεύουσες (*μόνους σοφοὺς καὶ ἀκτήμονας*)
- **Σύνοδος Ἀλεξανδρείας (320) ἐπισκόπων Αἰγύπτου, Λιβύης καὶ Πενταπόλεως**

Ταῦτα διδάσκομεν, ταῦτα κηρύττομεν,
ταῦτα τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἀποστολικά
δόγματα, ὑπὲρ ὧν καὶ ἀποθνήσκομεν, τῶν
ἐξόμνησθαι αὐτὰ βιαζομένων ἤττον
πεφροντικότες, εἰ καὶ διὰ βασάνων
ἀναγκάζουσιν, τὴν ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας μὴ
ἀποστρεφόμενοι.

Α' Οικουμενική Σύνοδος (325)

- **Πρωτοβουλία Μεγάλου Κωνσταντίνου (324)**
- **Σύνοδος Ἀλεξανδρείας (324):** λύση τοῦ Κολλουθιανοῦ σχίσματος.
- **Σύνοδος Ἀντιοχείας (325):** νέος ἐπίσκοπος τῆς πόλης ὁ Εὐστάθιος
- **Σύγκληση μεγάλης Συνόδου στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας (325)**

Ἡ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Νικαίας

20 Μαΐου - 25 Αύγουστου 325

- Τὰ Πρακτικά τῆς Συνόδου
- Ἡ τοποθέτηση τῶν συμμετεχόντων σὲ «τάγματα»
- Ἡ προεδρία τῆς Συνόδου

Ἡ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Νικαίας

20 Μαΐου - 25 Αύγουστου 325

- Τὰ μέλη τῆς Συνόδου

- Ἡ θέση τῶν ἀρειανοφρόνων

Καθηρημένοι:

Σεκοῦνδος Πτολεμαΐδος
Θεωνᾶς Μαρμαρικῆς

καταδικασμένοι σὲ ἀκοινωνησίᾳ:

Εὐσέβιος Καισαρείας
Νάρκισσος Νερωνιάδος
Θεόδοτος Λαοδικείας

ἀκοινώνητοι:

Εὐσέβιος Νικομηδείας κ.ά.

- Ὁ ρόλος τῶν συμβούλων

Ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (325)

Ἀποφάσεις καὶ τὸ Σύμβολο πίστεως

- Κανονικὲς ἀποφάσεις
- Ὀριστικὴ διευθέτηση τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα
- Τὸ Σύμβολο τῆς Νικαίας

Ο Ρωμαϊκός κόσμος

Τέλος